

महाराष्ट्र खनिज विकास निधीतून संबंधित जिल्ह्यास
सुयोग्यरीतीने निधीचे वितरण होण्यासंबंधी जिल्हा
स्तरावर समितीचे गठन आणि मार्गदर्शक तत्वे.

महाराष्ट्र शासन,
उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभाग,
परिपत्रक क्रमांक : एमडीएफ १००२/प्र.क्र.-५५/उद्योग-९
मंत्रालय, मुंबई ४००
दिनांक: २६ ऑगस्ट, २००२

परिपत्रक

प्रस्तावना

भारत सरकारच्या राष्ट्रीय खनिज धोरण १९९३ ला सुसंगत राहून राज्याच्या शासन नियुक्त समितीने राज्यात आढळणाऱ्या खनिजांचे सुयोग्यरीतीने उत्खनन करून खनिजावरील स्वाभित्वधनाद्वारे (Royalty) राज्याच्या तिजोरीमध्ये महत्वाची भर पडण्याचे दृष्टीने तसेच खनिजावर आधारित उद्योगांना चालना देणे व त्या अनुषंगाने रोजगाराच्या संधी उपलब्ध करून देणे याकरिता राज्य खनिज धोरण १९९९ तयार केले असून, ते शासन निर्णय, व्यापार वाणिज्य व खनिकर्म विभाग, क्रमांक एमएनजी-१०२०/ प्र.क्र.७८१३ / कार्यासन-४, दिनांक ५-२-२००० अन्वये जाहिर करण्यात आले आहे.

२. सदर खनिज धोरणाशी सुसंगत राहून राज्य शासनाने लगत पूर्वीच्या वित्तीय वर्षामध्ये जमा झालेल्या एकूण खनिज महसूलातून यथोचित विनियोजनाद्वारे "महाराष्ट्र खनिज विकास निधी" ची निर्मिती केली असून, वित्तिय लगतपूर्वीच्या वर्षामध्ये जमा झालेल्या एकूण खनिज महसूलापैकी १० टक्के रक्कम खनिज विकास निधीमध्ये वळती करण्यात आली आहे व दरवर्षी जमा होणाऱ्या एकूण खनिज महसूलाच्या १० टक्के रक्कम या निधीमध्ये वळती करावयाची आहे. हा निधी कायम स्वरूपाचा असून या निधीतील शिल्लक रक्कम कोणत्याही वित्तीय वर्षात व्यपगत होणार नाही. शासनाने महाराष्ट्र खनिज विकास (निर्मिती व उपयोजन) निधी नियम २००१ तयार केलेला आहे. त्यामधील तरतूदीनुसार निधीचे सर्वसामान्य वाटपाबाबत निर्णय घेण्याचे अधिकार मा. मुख्यमंत्री यांचे अध्यक्षतेखाली गठीत सल्लागार समितीला आहेत. सदर सल्लागार समितीच्या दिनांक २१-१२-२००१ रोजी घेण्यात आलेल्या बैठकीत घेतलेल्या सर्वसामान्य निर्णयानुसार खनिज विकास निधीमधील १/३ रक्कम भूविज्ञान व खनिकर्म संचालनालय, नागपूर आणि महाराष्ट्र राज्य खनिकर्म महामंडळ, नागपूर, यांना त्यांची कार्ये पार पाडण्यासाठी व उर्वरित २/३ रक्कम ही संबंधित जिल्ह्यातून प्राप्त होणाऱ्या खनिज महसूलाचे प्रमाणात सदर अधिनियमातील कलम-५ (सी) नुसार त्या जिल्ह्यामध्ये खनिकर्मांमुळे जवळपासच्या बाधित क्षेत्रामध्ये विविध पायाभूत सुविधा, जसे : रस्ते, पिण्याचे पाणी, पर्यावरण, आरोग्यसेवा व परिस्थितीकीय संतुलन इत्यादि करिता पुरविण्याबाबत निर्णय घेण्यात आला.

३. उपरोक्त निर्णयानुसार प्रत्येक जिल्ह्याकरिता प्राप्त होणाऱ्या खनिज विकास निधीचे योग्य रितीने वाटप होण्यासंबंधी आणि या निधीचे वाटप करताना कोणत्या मार्गदर्शक तत्वांचा अवलंब करण्यात यावा ही बाब शासनाचे विचाराधीन होती त्यावर पुढीलप्रमाणे निर्णय घेण्यात आला आहे:-

परिपत्रक:

प्रस्तावनेत दिलेल्या माहितीच्या अनुषंगाने खनिज विकास निधीचे वाटप जिल्हावार योग्य पध्दतीने होण्याकरीता प्रत्येक जिल्ह्यात “ **जिल्हा खनिज विकास निधी वितरण समन्वय समिती** ”

गठीत करण्यात येत आहे. या समितीची रचना आणि कार्यपध्दती पुढील प्रमाणे राहिल :-

(१) अध्यक्ष, महाराष्ट्र राज्य खनिकर्म महामंडळ, नागपूर	-	अध्यक्ष
(२) संचालक, भूविज्ञान व खनिकर्म संचालनालय, नागपूर	-	सदस्य
(३) व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य खनिकर्म महामंडळ, नागपूर.	-	सदस्य
(४) जिल्हाधिकारी	-	सदस्य
(५) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद	-	सदस्य
(६) कार्यकारी अभियंता (सार्वजनिक बांधकाम विभाग)	-	सदस्य
(७) कार्यकारी अभियंता (महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण)	-	सदस्य
(८) महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळाचे प्रतिनिधी	-	सदस्य
(९) महाव्यवस्थापक, महाराष्ट्र राज्य खनिकर्म महामंडळ, नागपूर.	-	सदस्य सचिव

वेळोवेळी आयोजित करण्यात येणाऱ्या सदर समितीचे बैठकीपूर्वी शासनाने राज्यस्तरीय सल्लागार समितीवर नामनिर्देशित केलेले या संबंधित जिल्ह्यातील सदस्यांकडून / जिल्हा खनिकर्म अधिकार्याकडून समितीचे सदस्य सचिव प्रस्ताव मागवून सदर प्रस्ताव समितीसमोर निर्णयार्थ ठेवतील.

४. उपरोक्त समिती खनिज विकास निधीतून संबंधित जिल्ह्याकरीता उपलब्ध करण्यात आलेल्या निधीतून “महाराष्ट्र खनिज विकास (उपयोजन व विनियोजन) निधी अधिनियम- २००१” महाराष्ट्र खनिज विकास (निर्मिती व उपयोजन) निधी नियम २००१ आणि शासनाने वेळोवेळी ठरवून दिलेल्या मार्गदर्शक तत्वानुसार छाननी करून प्राप्त झालेल्या विविध प्रस्तावांवर निधीचे वाटप करण्याबाबत निर्णय घेईल.

५. खनिज विकास निधीतून वित्तीय सहाय्य प्राप्त करण्यासाठी प्रस्तावित प्रस्तावासाठी मार्गदर्शक तत्वे खालीलप्रमाणे ठरविण्यात आलेली आहेत :-

(१) प्रस्तावाचे वर्गीकरण :-

(अ) पायाभूत सुविधांचा विकास-

- १) रस्त्यांची बांधणी व विकास
- २) विज व दूरसंचरण सुविधा

- ३) पिण्याचे पाणी पुस्तक व्यवस्थेचा विकास व पुरवणीकरण
- ४) पुनर्वसन व उपनगर विकास

(ब) पर्यावरण संतुलन कायम राखणे

- १) वनीकरण
- २) पाण्याची पातळी कायम राखण्याची दक्षता
- ३) व्यवसायीक आरोग्य सेवेला पुरवणीकरण
- ४) पर्यावरणाचा समतोल व प्रदुषण नियंत्रणाचे उपाय.
- ५) विद्यमान आणि / किंवा बंद झालेल्या खाण क्षेत्राचे सौंदर्यीकरण

क) खनिज संयर्जन व विकास -

(१) खनिज संस्करण व टाकाऊ खनिज पुनः वापरण्याकरिता संशोधन व विकास.

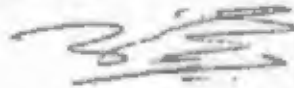
(२) परिणामित क्षेत्र :- (Zone of Influence)

खाण कामाशी कारणे व परिणाम संबंध असलेल्या पायाभूत सुविधांचा विकास व पर्यावरण संतुलनाच्या संबंधातील बाबींमध्ये खाण पट्ट्यांच्या बाह्य मर्यादेपासून जास्तीत जास्त २५ कि.मी.च्या आत असावा.

३) खनिज विकास निधीतून वितीय सहाय्य मिळण्याकरिता पट्टील संवर्गात येणारे प्रस्ताव पात्र समजले जाणार नाहीत :-

- (१) खाण क्षेत्रात पायाभूत सुविधा निर्माण करणे आणि / किंवा खाणकार्य व विकास कार्यक्रम राबविण्यासाठी सुविधा निर्माण करणे.
- (२) वर उल्लेखित क्र.१ (अ), (ब) (क) प्रस्तावाचे वर्गीकरणाच्या बाहेरील प्रस्ताव आणि महाराष्ट्र खनिज विकास निधी अधिनियमातील कलम ५ आणि महाराष्ट्र खनिज विकास (निर्मिती व उपयोजन) निधी नियम २००१ मधील नियम ८ मधील तरतुदी बाहेरील प्रस्ताव.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

(आ. बा. कांबळे)

शासनाचे सह सचिव,
उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभाग
महाराष्ट्र राज्य.

प्रति,

अध्यक्ष, महाराष्ट्र राज्य खनिकर्म महामंडळ मर्या. मुंबई.

संचालक, भूविज्ञान व खनिकर्म, संचालनालय, नागपूर.
व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य खनिकर्म महामंडळ, नागपूर.
सर्व जिल्हाधिकारी
सर्व मुख्य कार्यकारी, अधिकारी, जिल्हा परिषद
प्रत्येक जिल्ह्यातील कार्यकारी अभियंता (सार्वजनिक बांधकाम विभाग)
प्रत्येक जिल्ह्यातील कार्यकारी अभियंता (महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण)
महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळ, मुंबई.
महाव्यवस्थापक, महाराष्ट्र राज्य खनिकर्म महामंडळ, नागपूर.
सर्व उपसंचालक, प्रादेशिक कार्यालय, भूविज्ञान व खनिकर्म.
सर्व जिल्हा खनिकर्म अधिकारी, जिल्हाधिकारी कार्यालय,
मा. मुख्यमंत्र्यांचे सचिवालय.
मा. मंत्री (खनिकर्म) यांचे खाजगी सचिव.
मा. राज्यमंत्री (खनिकर्म) यांचे खाजगी सचिव.
मा. सचिव (उद्योग) यांचे स्वीय सहाय्यक
सह सचिव (उद्योग) यांचे स्वीय सहाय्यक
निवडनस्ती (उद्योग-९)